

Metodika Ministerstva spravedlnosti pro organizační složky státu zasílající peněžní prostředky z majetkových trestních sankcí na zvláštní účet dle zákona č. 59/2017 Sb. o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí

Tato metodika upravuje postup organizačních složek státu při zasílání peněžních prostředků získaných výkonem peněžitých trestů nebo peněžitých opatření či ze zpeněžení věci propadlých či zabraných v trestním řízení na zvláštní účet dle zák.č. 59/2017 Sb. o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí (dále jen zákon).

1.0 Použitelnost metodiky

Otázku použitelnosti metodiky, respektive toho, zdali s konkrétní peněžní částkou získanou výkonem majetkové trestní sankce má být naloženo ve smyslu zákona, či dle jiné právní úpravy, posoudí pracovník příslušné organizační složky státu povolaný s danou částkou nakládat. Toto posuzování se pokládá za součást hospodaření s majetkem státu ve smyslu zákona č. 219/2000 Sb. o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích (dále jen ZMS) a pracovník organizační složky státu přitom postupuje samostatně (není vázán pokyny jiných organizačních složek státu) a na svou odpovědnost. Ministerstvo spravedlnosti pracovníkům vymáhajících organizačních složek státu v tomto smyslu poskytuje metodické vedení a podporu i při řešení individuálních případů.

Příslušnou organizační složkou povolanou posoudit otázku použitelnosti zákona a odvést získané výnosy na Zvláštní účet je ta organizační složka státu, jenž je oprávněna s věcí hospodařit dle ZMS¹.

1.1 Hledisko časové

Dle zákona se postupuje jen u prostředků z majetkových trestních sankcí pravomocně uložených ode dne 1.1.2018 rozsudkem nebo usnesením soudu (tedy sankcí uložených rozhodnutím soudu, které nabylo právní moci dne 1. ledna 2018 či později), prostředky získané výkonem majetkové trestní sankce pravomocně uložené před datem účinnosti zákona se na zvláštní účet nepoukazují² a bude se postupovat dosavadním způsobem.

V případě uložení souhrnného trestu je rozhodné datum jeho právní moci, pokud však nastane situace, že majetková trestní sankce byla již plně vykonána na základě trestu (uloženého před účinností zákona), který byl souhrnným trestem zrušen, nebudou zde existovat žádné prostředky, které by mohly být na Zvláštní účet ještě poukazovány. V takovém případě se postupuje dle faktického stavu, jakoby žádná relevantní trestní sankce nebyla odsouzenému uložena³.

Režimu zákona jsou podřízeny také majetkové trestní sankce uložené trestním příkazem, který nabyl právní moci od 1.10.2018. Byla-li sankce uložena trestním příkazem, nabyvším právní moci před tímto datem, naloží se s jejím výnosem dosavadním způsobem.

1.2 Hledisko věcné

¹ Viz. ustanovení § 11 ZMS.

² Viz. ust. § 18 zák.č. 59/2017 Sb.

³ Zbývá-li však dosud nevykonaná část majetkové trestní sankce uložené souhrnným trestem a jsou splněny ostatní podmínky aplikovatelnosti zákona, poukazuje se výnos sankce obdrženy za dobu účinnosti zákona, Ministerstvu spravedlnosti se zároveň sdělí, že část trestu byla již vykonána před účinností zákona (a ministerstvo tedy nemá tyto prostředky očekávat).

Za majetkovou trestní sankci ve smyslu zákona se pokládá jen takový trest taxativně vyjmenovaný v ustanovení § 2 odst. 1 zákona, jenž byl uložen v trestním řízení o trestném činu, kterým pachatel způsobil majetkovou škodu či nemajetkovou újmu, nebo jím získal bezdůvodné obohacení⁴.

Vždy je třeba analyzovat skutkový děj, jehož se odsouzený dopustil, jak je popsán v trestním rozhodnutí. Přitom není rozhodné, zdali se poškozený připojil s nárokem na náhradu škody, újmy či na vydání bezdůvodného obohacení (dále jen „nárok“) k trestnímu stíhání pachatele⁵, či dokonce zdali se trestního řízení účastnil nebo byl vůbec znám. Vždy, když z popisu skutku, naplňujícím skutkovou podstatu trestného činu vyplýne, že jím byla způsobena škoda, nemajetková újma, nebo získáno bezdůvodné obohacení, je na místě závěr, že uložená sankce je, při splnění dalších podmínek, podřazena režimu zákona.

Stát, je-li poškozeným, nemá právo požadovat uspokojení svého nároku z výnosu uložené trestní sankce postupem dle zákona, to ovšem neznamená, že výnosy ze sankcí, uložených pro trestné činy, v nichž byl jediným poškozeným stát⁶, nepodléhají režimu zákona⁷. I v těchto případech, byla-li

⁴ Z režimu zákona tedy budou vyjmuty sankce uložené za trestné činy ohrožovací, vyjma případů jejich jednočinného souběhu s jiným trestným činem, jímž byla způsobena škoda, újma či získáno bezdůvodné obohacení. Zároveň je třeba věnovat pozornost situaci, že u některých trestných činů, které obecně nevyvolávají škodu, újmu či nevedou k bezdůvodnému obohacení, může být způsobení zdravotní újmy předpokladem pro trestnost dle kvalifikované skutkové podstaty. Prakticky tedy platí, že kupříkladu sankce uložená za trestný čin maření úředního rozhodnutí nebude obvykle podřazena režimu zákona (pokud třeba pachatel současně s porušením zákazu řízení motorových vozidel nezavinil dopravní nehodu, pak by byla naopak aplikace zákona na místě), trestné činy drogové povahy, spočívající v porušení zákazu danou omamnou, psychotropní látkou či jed vyrábět nebo s ní obchodovat, také ne (neboť samotným porušením tohoto zákazu není způsobena škoda ani újma, ba ani přijaté plnění od osoby tyto látky nakupující se nepokládá za bezdůvodné obohacení „dealera“, ale za výnos z trestné činnosti), ledva by byla poškozenému daným činem způsobena škoda na zdraví. Obdobně pak nepodléhají režimu zákona tr. činy sankcionující porušení předpisů o regulaci loterií (jakožto fakticky speciální druh neoprávněného podnikání). Naopak, trestné činy hospodářské povahy, spočívající v neoprávněném získání výhody na úkor jiného, režimu zákona podřazeny jsou a to i tehdy, pokud byla výhoda získána pouze k tíži státu.

⁵ Zákon totiž umožňuje požádat o uspokojení oprávněného nároku též takovému poškozenému, který se náhrady škody na pachateli domohl v soudním řízení ve věcech občanskoprávních. I v případě, že neexistuje žádná oprávněná osoba dle zákona, která by mohla žádat o uspokojení svého nároku, ale trestným činem byla způsobena škoda, újma či se jím pachatel na úkor jiného obohatil, je třeba zaslat výnos z majetkové trestní sankce na zvláštní účet, neboť 2 % tohoto výnosu případnou Probační a mediační službě na pomoc obětem trestné činnosti.

⁶ Kupř. trestné činy daňové povahy.

⁷ Tím je revidováno dřívější nesprávné metodické stanovisko samotného odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti. Část důvodové zprávy k zákonu, hovořící o „bezpředmětnosti“ odvodu výnosů sankcí uložených v případech, kdy je poškozeným pouze stát, na zvláštní účet, bohužel nereflktuje platné znění zákona a je zavádějící. Podstatná je zde ta úvaha, že trestným činem byla nepochybně způsobena škoda (ušlý daňový výnos), což vede k závěru a aplikovatelnosti zákona, skutečnost, že stát je vyloučen z možnosti žádat o uspokojení svého nároku povede jen k tomu, že po uplynutí příslušné lhůty bude výnos ze Zvláštního účtu odveden do státního rozpočtu a 2 % budou odděleny pro Probační a mediační službu na pomoc obětem trestné činnosti. Opačným postupem by byla Probační a mediační služba zkrácena o podíl na výnosech uložených sankcí, na něž má dle zákona nárok.

trestným činem způsobena škoda nebo získáno bezdůvodné obohacení, je výnos sankce třeba poukázat na zvláštní účet.

O uložení majetkové trestní sankce pak musí být soudem rozhodnuto v hlavním líčení či ve veřejném zasedání, do něhož si rozhodnutí o jejím uložení vyhradil ve smyslu § 230 odst. 2, odst. 3 trestního řádu, případně trestním příkazem. Režimu zákona tedy nepodléhá zabránění věci uložené v samostatném veřejném zasedání např. po zastavení trestního stíhání, nebo peněžité trest, na který byl přeměněn trest obecně prospěšných prací.

Sankce, uložená rozhodnutím orgánu jiného státu, byť bylo v České republice uznáno, se za majetkovou trestní sankci ve smyslu zákona nepovažuje.

Za majetkovou trestní sankci ve smyslu zákona se považuje trest propadnutí majetku, peněžité trest a peněžité opatření, trest propadnutí věci a trestní opatření propadnutí věci, propadnutí náhradní hodnoty, ochranné opatření zabránění části majetku, ochranné opatření zabránění věci a ochranné opatření zabránění náhradní hodnoty.

2.0 Způsob označení peněžních prostředků zasílaných na zvláštní účet

Organizační složka státu poukazující prostředky na zvláštní účet dle zákona je označí za pomoci webové aplikace Ministerstva spravedlnosti Výnosy trestních sankcí (dále jen VTS) k tomuto účelu zřízené. Je tedy vhodné, aby každý pracovník, u něž připadá v úvahu, že bude v rámci své činnosti poukazovat prostředky na zvláštní účet, měl zároveň zajištěn přístup do aplikace VTS, aby jak poukaz příslušné platby, tak zadání údajů do aplikace prováděla tatáž osoba.

Pomocí aplikace VTS se shromáždí údaje identifikující platbu daného dílčího výnosu z majetkové trestní sankce a vygeneruje se variabilní symbol, který umožní ztotožnit každou jednotlivou platbu došlou na zvláštní účet a opětovně ji propojit s údaji obsaženými v aplikaci.

Uživatelská příručka aplikace VTS je přílohou této metodiky⁸.

2.1 Přístupová práva k webové aplikaci Výnosy z majetkových trestních sankcí

Přístupová práva k aplikaci VTS přiděluje odbor odškodňování Ministerstva spravedlnosti.

Pracovníci justičních složek se do aplikace VTS přihlašují pomocí své služební/pracovní e-mailové adresy coby uživatelského jména a běžného hesla, které již používají. **K aplikaci VTS pracovníci soudů přistupují na adrese mts.external.justice.cz**⁹. Není tedy třeba, aby pracovníci justičních složek žádali o zřízení zvláštních přístupových práv k aplikaci.

O přístupová práva pro pracovníky ostatních organizačních složek státu se žádá prostřednictvím datové schránky Ministerstva spravedlnosti u odboru odškodňování. Žádost podává představený/přímý nadřízený pracovníků, kteří budou aplikaci VTS využívat a uvede v ní jméno, příjmení, pracovní pozici, datum narození a služební/pracovní e-mailovou adresu každého z podřízených, o jehož přístup do aplikace žádá.

Ministerstvo spravedlnosti po vyhodnocení žádosti na uvedený služební/pracovní e-mail navrženého pracovníka zašle přístupové údaje do aplikace a popis způsobu, jak k aplikaci přistupovat.

⁸ Aplikace VTS v době rozeslání této metodiky ještě prochází vývojem, snímky některých obrazovek použité v uživatelské příručce se mohou od aktuální verze aplikace odlišovat. Aktuální verze uživatelské příručky bude vyvěšena na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti na portálu justice.cz.

⁹ Tato adresa je funkční pouze pro pracovníky soudů, odkaz se předpokládá jako aktivní v době cca. poloviny listopadu 2017.

2.2 Postup před zasláním výnosu majetkové trestní sankce na zvláštní účet

Pracovník před poukazem výnosu majetkové trestní sankce po přihlášení do aplikace VTS zkontroluje pomocí vyhledávání, zdali v systému daná trestní věc již není obsažena.

Jednotlivé trestní věci identifikuje prostřednictvím označení soudu, jenž v trestní věci rozhodoval v prvním stupni a spisové značky, pod níž byla věc vedena u soudu.

Pokud jde o trestní věc v aplikaci dosud neobsaženou, založí pracovník novou věc stisknutím tlačítka „vytvořit případ“ a následným výběrem soudu a spisové značky trestní věci¹⁰. Spisová značka, pod níž organizační složka státu věc vymáhá, je-li od spisové značky trestní věci odlišná, se neuvádí.

Po vyhledání správné trestní věci a jejím výběru uvede pracovník identifikační údaje v oddílu „vybrané částky“ tím, že stiskne tlačítko s nápisem „vytvořit vybraná částka“ a vybere z rozvinovací roletky druh trestu nebo ochranného opatření, z něž poukazovaná částka pochází, jméno, bydliště a datum narození pachatele nebo jiné osoby, od kterého byla peněžní částka vymožena¹¹ nebo získána prodejem jejich majetku, výši plnění a označení měny, v níž je platba poukazována¹². Pokud je pracovníku známo, že poukazovanou platbou je příslušná trestní sankce trest zcela splněna, označí tento údaj také, stejně jako v případě, že se očekávají další platby, či že pracovník tuto informaci nemá¹³.

Poté stiskne tlačítko „vytvořit vybraná částka“ a aplikace vygeneruje individuální variabilní symbol, sloužící k označení poukazovaných peněžních prostředků. Aplikace umožní tento variabilní symbol uložit do schránky.

Tím jsou v dané věci úkoly příslušného pracovníka v aplikaci VTS splněny.

2.3 Zaslání peněžních prostředků na zvláštní účet

Platbu příslušné částky na zvláštní účet provede pracovník státního orgánu bankovním převodem v souladu s podmínkami České národní banky pro vedení účtu právníkům osobám a provádění platebního styku včetně podmínek pro používání služby ABO-K internetového bankovníctví, zároveň platbu označí variabilním symbolem, který po založení platby vygenerovala webová aplikace VTS. Tento individuální variabilní symbol slouží k propojení konkrétní platby s údaji zadanými ve webové aplikaci a je nutné jej zadat správně.

Nejvhodnějším postupem tedy bude vložení variabilního symbolu přímo ze schránky pomocí klávesové zkratky CTRL+V.

Na zvláštní účet se peněžní prostředky zasílají vždy bezhotovostním bankovním převodem, a to z účtu vedeného v české nebo cizí měně. V případě převodu prostředků z bankovního účtu vedeného v cizí měně bude Českou národní bankou provedena automaticky konverze na české koruny dle obchodního kurzu deviza nákup platného ke dni připsání platby. U hotovostních prostředků v české

¹⁰ Aplikace poté provede automaticky kontrolu toho, zdali přeci jen není totéž řízení již v databázi obsaženo.

¹¹ Již existujícího pachatele, od něž byla v dané trestní věci už nějaká částka vymožena, lze vybrat v rozvinovací roletce.

¹² Implicitně nastaveno na CZK.

¹³ U některých majetkových trestních sankcí budou zpeněžování provádět různá teritoriální pracoviště organizačních složek státu, případně i pro různé části postiženého majetku pachatele. V takovém případě pracovník poukazující daný dílčí výnos zpeněžení nemůže disponovat informací o tom, zda u jiné organizační složky ještě nějaký majetek zbývá či nikoliv.

nebo cizí měně musí státní orgán provést nejdříve vklad na svůj příslušný bankovní účet, ze kterého je neprodleně převede na zvláštní účet.

Pokud zákon hovoří o tom, že peněžní prostředky získané výkonem majetkové sankce budou zasílány neprodleně¹⁴, rozumí tím Ministerstvo spravedlnosti, s ohledem na nutné schvalovací procesy v rámci jednotlivých organizačních složek státu, lhůtu **deseti (10)** pracovních dní.

2.4 Postup v případě chybně zadaných údajů či chybné platby

Zjistí-li pracovník státního orgánu, že zadal údaje do aplikace VTS chybně, případně, že poukázal na zvláštní účet částku, která není výnosem majetkové trestní sankce dle zákona, podá o tom ihned zprávu prostřednictvím datové schránky Ministerstva spravedlnosti a zároveň o této skutečnosti telefonicky informuje pracovníky odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti (viz. kontaktní údaje pod bodem 5.0 metodiky), aby bylo možno zabránit případnému chybnému rozhodnutí či nesprávnému nakládání s údaji či poukázanou částkou.

Částky, nesprávně zaslané na Zvláštní účet, mohou být převedeny zpět pouze v rámci shodného účetního roku, v němž k nesprávnému poukazu došlo.

2.5 Postup v případě zrušení rozhodnutí o majetkové trestní sankci

Dojde-li ke zrušení rozhodnutí, jímž byla majetková trestní sankce uložena, na základě mimořádných opravných prostředků, nelze již výnosy z takových trestních sankcí zasílat na zvláštní účet. Nárok na náhradu škody způsobené vykonáním majetkové trestní sankce na základě rozhodnutí, které bylo zrušeno, se posoudí dle zákona č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci.

3.0 Zvláštní účet

Zvláštní účet je zřízen u České národní banky pod číslem 35-5120001/0710, IBAN CZ52 0710 0000 3500 0512 0001 BIC CNBACZPP a je veden v českých korunách.

4.0 Zpeněžení věcí propadlých či zabraných v trestním řízení

Je-li výnosem majetkové trestní sankce peněžní částka, příslušná organizační složka státu ji bez prodlení zašle na zvláštní účet¹⁵. Ostatní majetkové hodnoty podléhají nejprve zpeněžení ve smyslu ZMS¹⁶, přičemž zpeněžení provádí organizační složka, která s majetkovou hodnotou přešla na stát v důsledku majetkové trestní sankce započala hospodařit (viz. § 15 ZMS). U těchto věcí tedy neplatí povinnost uvedená v § 15 odst. 2 ZMS rozmístit je u příslušných organizačních složek státu, pokud to vyžaduje jejich zvláštní povaha, ani nabídková povinnost vůči jiným organizačním složkám státu a státním organizacím, zda takovou věc nechtějí převzít pro zabezpečení výkonu své působnosti nebo stanoveného předmětu činnosti, a ani se nepředpokládá, že by si takové věci organizační složka státu ponechala z důvodu veřejného zájmu. Stejně tak se vylučuje přednostní nabídnutí propadlých nebo zabraných pozemků tvořících zemědělský půdní fond Státnímu pozemkovému úřadu podle § 15 odst. 3 zákona č. 219/2000 Sb. Ohledně těchto věcí se neuplatní ani schvalovací postupy uvedené v § 22 a 23 ZMS, v § 25a odst. 3 ZMS při převodu práva stavby a v § 32 při postoupení pohledávky za úplatou, jež bude nižší

¹⁴ Viz. ust. § 4 odst. 1 a § 5 zákona.

¹⁵ Viz. § 5 zák.č. 59/2017 Sb.

¹⁶ Postup je upraven v § 21 a násl. ZMS

než 60% její nominální hodnoty včetně příslušenství. Nepředpokládá se ani využití jiných postupů při nakládání s majetkem státu podle ZMS, jež nesouvisejí se zpeněžením věci, např. možnost zatížit pozemek služebností ve prospěch jiného pozemku (§ 19 odst. 3 ZMS), přenechání věci k užívání fyzické nebo právnické osobě (§ 27 a 27a ZMS), možnost sjednat plnění pohledávky ve splátkách, prominout dluh nebo upustit od jeho vymáhání (§ 31, 34 a 35 ZMS - pohledávka se nevymáhá, ale zpeněží) apod.

Předpokládá se přitom, že jednotlivé věci, nebo části majetku, u nichž vlastnictví přešlo na stát na základě uložených majetkových trestních sankcí, mohou být zpeněžovány samostatně. Výnos zpeněžení z každé jednotlivé věci nebo části majetku se poukazuje na zvláštní účet ve lhůtě **deseti** pracovních dní od okamžiku zpeněžení.

4.1. Postup při zpeněžení majetku

Samotný proces zpeněžení není zákonem upraven, postupuje se tedy shodně jako dosud, v návaznosti na úpravu danou ZMS. Zpeněžení přitom podléhá veškerý majetek získaný státem na základě majetkových trestních sankcí uvedených v § 2 odst. 1 zákona, pokud není vyloučen ustanovením § 5 odst. 3 zákona.

Přitom není rozhodné, zdali oběť trestného činu požádala o uspokojení z výnosu majetkové trestní sankce či nikoliv, veškeré výnosy z majetkových trestních sankcí ve smyslu zákona se poukazují na zvláštní účet buď přímo (v případě peněz), či po svém zpeněžení (v případě jiného majetku)¹⁷.

Majetek dotčený zákonem není možné pronajímat, v úvahu připadá pouze jeho zpeněžení. Pokud ovšem je majetek spadající do režimu zákona zatížen již existujícími nájemními či obdobnými smlouvami, tyto ze zákona nezanikají. Ustanovení § 41 ZMS tím není dotčeno¹⁸.

Případný výnos z již existujících smluvních vztahů není příjmem zvláštního účtu a organizační složka s ním hospodář v běžném režimu daném ZMS.

4.2. Neprodejný majetek

Pokud se nepodaří majetek postupem předvídaným ZMS zpeněžit po uplynutí 1 roku ode dne, kdy k němu organizační složka začala plnit své úkoly ve smyslu ZMS, pokládá se za neprodejný a je z působnosti zákona vyjmut. S neprodejným majetkem následně organizační složka nakládá dle ZMS.

Za zpeněžení se přitom pokládá i prodej věci o níž jiný subjekt neprojevil zájem, ve sběrně druhotných surovin, pokud k tomuto zpeněžení dojde do 1 roku.

Organizační složky při zpeněžování majetku postupují v přiměřených lhůtách a bez průtahů.

4.3. Okamžik zpeněžení věci

Okamžikem zpeněžení se pro účely zákona rozumí přechod vlastnického práva k věci, včetně situace, kdy k přechodu vlastnictví dochází až zápisem do veřejného registru. V takových případech je třeba podat návrh na vklad práva do příslušného registru bez zbytečného odkladu po uzavření kupní smlouvy a za okamžik zpeněžení se pokládá okamžik prodeje věci, za předpokladu, že dojde k zápisu změny vlastnického práva v příslušném registru.

¹⁷ Část důvodové zprávy k zákonu uveřejněná v právně informačním systému ASPI, jež by mohla nasvědčovat opačné úvaze, bohužel neodpovídá schválenému znění zákona.

¹⁸ Pokud stát nabyl majetek způsoby uvedenými v ustanovení § 13 (ZMS), dluhy předchozího vlastníka na stát nepřecházejí a zástavní práva k majetku, který stát takto nabyl, okamžikem jeho přechodu na stát zanikají; to neplatí v případě dědění nebo odúmrti a v případech, stanoví-li tak zvláštní právní předpis, rozhodnutí příslušného orgánu nebo mezinárodní smlouva, kterou je stát vázán.

4.4. Náklady na hospodaření s věcí a náklady na zpeněžení

Náklady hospodaření s věcí a náklady na zpeněžení ve smyslu § 6 odst. 5, o které se výnos zpeněžení před poukazem na zvláštní účet snižuje, se rozumí veškeré náklady, které již vznikly a byly vynaloženy do okamžiku zpeněžení, bez ohledu na to, zdali již byly zaplacený.

Částku získanou zpeněžením po odečtení nákladů poté organizační složka zašle na zvláštní účet postupem popsaným pod bodem 2.

5.0 Kontakt na Ministerstvo spravedlnosti

Agendu zákona č. 59/2017 Sb. o použití prostředků z majetkových trestních sankcí bude vykonávat odbor odškodňování Ministerstva spravedlnosti, který lze kontaktovat prostřednictvím datové schránky ministerstva (kód DS kq4aawz), na e-mailové adrese odsk@msp.justice.cz, nebo na tel. čísle 221 997 966.

Odbor odškodňování poskytuje metodickou podporu k otázce výkladu zákona, zřizuje přístupová práva do aplikace VTS pro pracovníky organizačních složek státu mimo resort justice.

Technickou podporu aplikace VTS zajišťuje odbor informatiky Ministerstva spravedlnosti, který lze kontaktovat na e-mailové adrese helpdesk@msp.justice.cz, nebo na tel. čísle 221 997 374.

V Praze dne 27.2.2019

Mgr. Jakub Severa
ředitel odboru odškodňování
Ministerstva spravedlnosti